

Державне управління

УДК 351

Найда Інна Володимирівна

кандидат наук з державного управління, доцент,

доцент кафедри права

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

Naida Inna

PhD in Public Administration, Associate Professor,

Associate Professor of the Law Department

Kyiv Cooperative Institute of Business and Law

**ВПЛИВ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА ФОРМУВАННЯ
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ
THE INFLUENCE OF MODERN STATE POLICY ON THE
FORMATION OF PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH IN UKRAINE**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сучасного впливу політики держави на формування патріотичного виховання молоді в Україні.

З'ясовано, що патріотичне виховання молоді - це ціла комплексна система та цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій та інших соціальних інститутів. Метою якого є формування у молоді високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Батьківщині, а також сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Звернено увагу на те, що патріотичне виховання молоді сьогодні є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості.

Описано, що органи державної влади мають створювати сприятливі умови для розвитку патріотичного виховання молоді, оскільки молодь є провідним фактором розвитку патріотизму в Україні.

Ключові слова: *державна політика, патріотичне виховання, механізм реалізації, молодіжна політика, ціннісні орієнтації.*

Summary. *The article is devoted to the study of the modern influence of state policy on the formation of patriotic education of youth in Ukraine.*

It was found that patriotic education of youth is a whole complex system and purposeful activity of state authorities, public organizations and other social institutions. The purpose of which is the formation of high patriotic consciousness among young people, a sense of loyalty to their Motherland, as well as promoting its establishment as a legal, democratic, social state.

Attention has been drawn to the fact that patriotic education of youth is one of the priority areas of the state's activity regarding the development of a citizen as a highly moral individual.

It is described that state authorities should create favorable conditions for the development of patriotic education of young people, since young people are the leading factor in the development of patriotism in Ukraine.

Key words: *state policy, patriotic education, implementation mechanism, youth policy, value orientations.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасна політика в Україні у сфері формування патріотичного виховання молоді в першу чергу полягає у формуванні національно-культурної ідентичності молоді. Через національну невизначеність виникають проблеми державного значення, а саме загроза державному суверенітету та територіальній цілісності країни.

Досвід державної політики впродовж усіх років незалежності України засвідчив, що патріотичному вихованню молоді не приділялось достатньої

уваги. Бурхливий розвиток подій, які постали сьогодні перед Україною потребують формуванню державної політики щодо патріотичного виховання молоді. Відтак, існує нагальна потреба вдосконалення державної політики патріотичного виховання молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед класиків педагогічної науки проблему патріотизму розглядали Г. Ващенко, І. Огієнко, Г. Сковорода, В. Сухомлинський та багато інших вчених. Аналіз наукових джерел із зазначеної теми також висвітлюються в роботах сучасних дослідників з державного управління таких як М. Пірен, О. Валевського, О. Кучаренка, В. Марковець, Н. Сидоренко, А. Годлевської, Н. Мазіна, тощо.

Зазначені науковці зробили значний внесок у дослідження державної політики та патріотичного виховання молоді. Водночас не було здійснено загального, єдиного аналізу щодо державної політики у сфері формування патріотичного виховання молоді.

Мета статті - дослідження державної політики на процес формування патріотичного виховання молоді.

Виклад основного матеріалу. Державна політика на думку О. Валевського – це діяльність, націлена на вирішення проблем суспільного розвитку [1, с. 21].

О. Кучаренко вважає, що в сучасній суспільно-політичній думці переважають три головні концепції державної політики, а саме:

1) плюралістична (акцентує увагу на процесі формування та здійснення державної політики в сучасному демократичному суспільстві як мультирівневої конкуренції між впливовими суспільно-політичними групами та об’єднаннями);

2) суспільного вибору (розглядає соціально-політично орієнтованого індивіда як основного носія соціальної активності, а тому на здійснення державної політики значною мірою впливають політичні та державні діячі

вищих шаблів управління, що діють на основі вибору раціонального соціального інтересу);

3) детерміністська (становлення та функціонування державної політики визначаються економічними відносинами та відповідним способом виробництва) [2, с. 279].

Одне з важливих завдань державного управління в демократичній політичній системі полягає у створенні органами державної влади можливостей для участі громадян у політико-управлінському процесі. У сучасному цивілізованому суспільстві політика здійснюється для людей і через людей. І хоч би яку визначальну роль відігравали соціальні групи, політичні партії, громадські об'єднання, головним суб'єктом політики загалом і державного управління зокрема є людина. Особистість, її інтереси, цілі, ціннісні орієнтації та установки виступають, по-перше, мірилом політико-управлінських відносин, по-друге, рушійною силою активності колективних суб'єктів у здійсненні державної політики. Саме люди, взаємодія їх інтересів і волі визначають зміст і спрямованість демократичного державного управління [3, с. 129].

Складовою частиною державної політики є молодіжна політика. Серед пріоритетних напрямів молодіжної політики держави є національно-патріотичне виховання.

Патріотичне виховання молоді – це ціла комплексна система та цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій та інших соціальних інститутів. Метою якого є формування у молоді високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Батьківщині, а також сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Події, що відбуваються в українському суспільстві у кілька останніх років, призвели до того, що країну охопила зламна сукупність кризових явищ. Молодь не є виключення з суспільно-політичного життя, цю

категорію, як і інших громадян України, стосуються всі існуючі суспільно-політичні, економічні, соціальні й інші проблеми [4, с. 52].

В Україні існують регіонально-політичні та регіонально-культурні відмінності, через що склалося неоднозначне ставлення населення до багатьох подій як минулого так і сучасності.

Державна політика в сфері патріотичного виховання молоді повинна бути спрямована на об'єднання населення країни.

Безумовно, патріотичне виховання молоді сьогодні є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості.

Можна визначити низку проблем які відіграють вирішальну роль у формуванні державної політики щодо системи патріотичного виховання молоді, а саме:

- ✓ відсутність єдиної державної інформаційно-просвітницької політики в сфері патріотичного виховання;
- ✓ відсутність гармонізації законодавства, недоліком законодавства є його декларований характер;
- ✓ відсутність єдиного підходу щодо фінансового та матеріально-технічного забезпечення тощо.

Сьогодні молодь України демонструє усьому світу єдність ціннісних орієнтацій. Національна ідентифікація та патріотизм сьогодні є провідним фактором розвитку молодого покоління, тому органи державної влади мають створити дієву, ефективну систему патріотичного виховання молоді, та підтримати молодь на цьому шляху.

Проблеми державної політики щодо формування патріотичного виховання молоді окреслені в нормативно-правовому забезпеченні, фінансуванні та матеріально-технічного забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування та соціальних інституцій.

Наразі матеріально-технічне забезпечення діяльності основних суб'єктів патріотичного виховання, зокрема патріотичних клубів, освітніх установ і їх органів самоврядування є незадовільним. Це пов'язано з відсутністю системної роботи як в методичному так і в кадровому забезпеченню. Не фінансуються наукові розробки в цій сфері і підготовка і підвищення кваліфікації небагатьох фахівців. Забуті і «виплеснуті» разом з ідеологічною оболонкою вищі школи підготовки кадрів для роботи з молоддю, у тому числі по напрямках, пов'язаних із засобами масової інформації. Той ресурс, який є сьогодні в особі освітніх організацій, не відповідає вимогам сучасних реалій і не відповідає очікуванням самої молоді з числа патріотично налагоджених. Керівники вищої школи, що є заручниками ринкових стосунків, чітко відстежують витратні напрями діяльності і вважають за краще випадати із запропонованої державою системи по конкретному напрямку діяльності, в нашому випадку, по патріотичному і цивільному вихованню молоді. Держава, у свою чергу, плануючи стратегічні для країни програми відносно освітніх організацій вищої школи, де приватні засоби батьків не працюють, забувають про пряме фінансування, пропонуючи, втім, грантову фінансову складову, віддаючи зміст діяльності вищих навчальних закладів по реалізації державної молодіжної політики самої молоді, виходячи з їх інтересів і переваг. Тобто потрібно шукати і знаходити технології участі молоді в творчій діяльності в інтересах країни на інших підставах і мотивованих інтересах для обох сторін, що формують, передусім, почуття радості і задоволеності від колективної участі, що дає єднання і гордість за свою країну. Виділяються протиріччя між об'єктивною необхідністю стати громадянином, розвитком почуття обов'язку відповідальності, громадської активності, цілеспрямованості і суб'єктивною трудністю, такого становлення через відсутність життєвого досвіду, вольової напруженості, розвитку свідомості [5].

Механізм реалізації державного патріотичного виховання молоді мав би формуватися виходячи з кількох принципово важливих положень: механізми реалізації державного національно-патріотичного виховання молоді повинні враховувати як загальнодержавні, національні процеси, так і інтереси розвитку регіону з його специфічними природно-географічними, соціально-економічними, демографічними характеристиками, історичними особливостями, тобто втілювати в реальність одне з найважливіших завдань регіональної державної молодіжної політики: узгодження загальнонаціональних інтересів з регіональними, територіальними, колективними і особистими інтересами молодих людей, узгоджувати інтереси всього населення України та молоді конкретної місцевості [6, с. 3].

В цілому слід відзначити, що хоча органами державної влади й проводиться певна робота у плані здійснення патріотичного виховання молоді, але існує ряд значних проблем у даній галузі. Зокрема до цього часу не прийнятий законопроект про патріотичне виховання молоді. Кожна з державних інституцій реалізує свою концепцію патріотичного виховання, що не завжди узгоджується з іншими державними структурами та неурядовими організаціями, що здійснюють подібну роботу. Не налагоджена ефективна взаємодія органів державної влади з громадськими організаціями [7, с. 290].

Очевидно, що в основу державної політики формування національно-патріотичної свідомості та демократичних цінностей молоді в Україні має бути покладено ідею розвитку української державності як важливого чинника української політичної нації. У ній сформовано сутність національної ідеї, яка потребує усвідомлення світоглядних принципів, створення соціальних програм, першорядності національної свідомості і національної держави, що потребують розробки системи програм для практичної дії, які утворюють нові смисли національного буття, у якому і знаходить розвиток національна ідея. Отже, патріотизм сьогодні є

нагальною потребою і держави, оскільки високий рівень патріотизму населення здатний забезпечити соціально-політичну стабільність та гідне місце країни в цивілізованому світі; і особистості, яка своєю любов'ю до Батьківщини прагне досягти взаємної любові від неї з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі [8, с. 281].

Державна молодіжна політика повинна демонструвати активне застосування правового, організаційного, інформаційно-комунікаційного, маркетингового, політичного, соціального механізмів державного регулювання національно-патріотичного виховання українського студентства і проникати в усі сфери суспільного, громадського, особистого життя молоді [9, с. 216].

Відповідно до статті 4 Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» основними завданнями державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності є:

- 1) формування у громадян України, у тому числі дітей та молоді:
 - ✓ активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності;
 - ✓ оборонної свідомості та громадянської стійкості;
 - ✓ патріотизму;
 - ✓ поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави;
- 2) формування та збереження української національної ідентичності у громадян України, які усвідомлюють свою належність до української нації, а також у закордонних українців;

- 3) забезпечення розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України;
- 4) усунення впливу держави-агресора (держави-окупанта) в інформаційній, освітній, культурній сферах України;
- 5) активізація діяльності інститутів громадянського суспільства для досягнення цілей державної політики в зазначеній сфері;
- 6) поширення інформації про ветеранів війни, формування у суспільстві традицій вшанування пам'яті загиблих (померлих) ветеранів війни;
- 7) формування готовності громадян до виконання конституційного обов'язку щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України [10].

Реалізація державної політики щодо формування патріотичного виховання молоді в основному визначатимуться рівнем усвідомлення молоддю та громадянами загалом власної громадянської відповідальності перед державою, народом, сім'єю.

Висновки. Україна вступила у новий етап історичного розвитку – суверенна держава, яка буде нову державну політику, розвиває демократичні суспільні відносини, інтегрується у світову спільноту. За таких умов державна політика формування патріотичного виховання молоді має визначати орієнтацію на виховання особистості, надаючи перевагу новій ідеології державотворення. За таких умов молодь стає із соціально адаптованою життєвою позицією, оскільки одним із чинників ставлення особистості є виховання молоді у дусі національної свідомості та патріотизму. Здійснення державної політики в зазначеній сфері ще потребує комплексного врегулювання на законодавчому рівні.

Література

1. Валецький О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : монографія. Київ : НІСД, 2001. 242 с.
2. Кучеренко О. Державна політика: аналіз сучасних політологічних концепцій. Актуальні проблеми реформування державного управління в Україні : Мат. наук.-практ. конф. Київ : Вид-во УАДУ. 1997. С. 279-281.
3. Державна політика : підручник : Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) Київ : НАД., 2014. 448 с.
4. Мазіна Н.Є. Соціально-політичні орієнтації молоді у контексті кризових явищ в Україні (на прикладі Донецької області). Ціннісний вимір політичної діяльності : сепаратизм як фактор політичної нестабільності в суспільстві. Херсон : Вид-во ПП Вишемирський В.С. 2014. С. 52-55.
5. Годлевська А. І. Національно-патріотичне виховання в системі пріоритетів державної молодіжної політики України. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 26. 2019. С. 102-109.
6. Марковець В. М. Технології впливу державної політики на процес формування патріотичного виховання молоді. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 8. 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2014_8_9.
7. Сидоренко Н. М. Формування у молоді національної свідомості та самосвідомості як основа виховання. Вісник Луганського

національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки). № 6 (303). Ч. 1. 2016. С. 286–292.

8. Шевченко С. О., Гужва М. Ю. Теоретико-методологічні засади державної політики формування національно-патріотичної свідомості та демократичних цінностей молоді. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 4. С. 277-288.
9. Гаврилюк А. М. Національно-патріотичне виховання українського студентства як пріоритет державної політики. Публічне урядування. 2016. № 4. С. 205-217.
10. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. Голос України від 31.12.2022 № 267.